

Innspill fra Folkehøgskolerådet til Utdanningsstøtteutvalget

Oslo, 30.06.2026

Vi viser til referansegruppemøtet 21. mai og sender over noen av Folkehøgskolerådets innspill i møtet. Innspillet følger utvalgets tre notater fra 15. mai 2026, dvs. notatet om *Like muligheter til utdanning og sosial utjevning*, notatet om *Livslang læring, kortere utdanninger og deltid* og notatet om *Innsparingstiltak*,

1. Notat: Like muligheter til utdanning og sosial utjevning

1.1 Deltakelse i utdanningen

Utvalget peker på at personer med lav inntekt og lav utdanning i større grad enn andre ikke fullfører videregående opplæring, og at fullført videregående opplæring blir stadig viktigere for varig tilknytning til arbeidslivet og for videre studier og bedre lønn.

Ifølge NOU 2022: 16 *En folkehøgskole for alle* har om lag en tredjedel av folkehøgskoleelevene ikke fullført videregående opplæring. Å hjelpe elevene med å fullføre videregående er ikke en primæroppgave for folkehøgskolene, men i Prop. 111 L (2024–2025) *Ny lov om folkehøgskole*, av § 14 første ledd, heter det *at folkehøgskolen skal være eksamensfri, men at skolene kan legge til rette for at elever kan ta fag fra videregående opplæring som del av kursopplegget*. Stortinget har sluttet seg enstemmig til dette, med en *ambisjon om at folkehøgskolene i større grad skal kunne motivere og bidra til at unge fullfører videregående opplæring*.

Fylkeskommunene har ansvaret for elever i videregående opplæring, og fullføringsreformen (innført høsten 2024) gir nå rett til å fullføre helt frem til oppnådd studie- eller yrkeskompetanse. Folkehøgskolerådet mener folkehøgskolene kan være en alternativ læringsarena for elever som sliter med motivasjonen for å fullføre. Flere folkehøgskoler tilbyr nå å kunne kombinere folkehøgskoleåret med fag fra videregående, og/eller gir veiledning og motivasjon til å finne riktig fag og interesseområde for å styrke muligheten for å fullføre etter folkehøgskoleåret er omme (mentorordningen).¹

¹ https://a984408b-3374-478f-890e-9e5ebee3469c.filesusr.com/ugd/13e66e_9b3d5b69379f4bfc9a611cff67734919.pdf
https://a984408b-3374-478f-890e-9e5ebee3469c.filesusr.com/ugd/13e66e_9cba22dda36b447380cf7410e7a9be80.pdf

Utvalget viser til at *barn av foreldre med lang utdanning og høy inntekt oftere velger folkehøgskole*, men også at *folkehøgskolen rekrutterer bredere fra ulike inntektslag enn universiteter og høyskoler*. Folkehøgskolerådet mener derfor det er viktig at folkehøgskolene i større grad anerkjennes som en alternativ læringsarena for unge, som et supplement i fullføringsreformen.

En dansk studie ²viser at de som har tatt et folkehøgskolekurs, har bedre gjennomføring i høyere utdanning. Det finnes ennå ikke tilsvarende norsk forskning, men NORCE har fått 12 millioner kroner fra Forskningsrådet til forskningsprosjektet ENGAGE,³ som undersøker effekten av folkehøgskole i Norge. Forskningsprosjektet skal gå over fem år og har tilsatt Phd-stipendiat. Foreløpige hovedkonklusjoner ble presentert for Folkehøgskolerådet 10. juni 2026:

- Å bety noe («mattering») oppleves og praktiseres aktivt på folkehøgskolene.
- Det oppstår selvforsterkende positive sirkler.
- Inkluderingskultur og interessefellesskap er avgjørende og dynamiske faktorer og kjennetegn som resulterer i sosial mestring.
- «Uendelig» mange sosiale muligheter er grobunnen for dette.

Det stipendiaten tar med videre er: Vil elevenes styrkede utgangspunkt etter folkehøgskoleåret vedvare, og at det er mye læring fra folkehøgskolen som kan overføres til andre arenaer og grupper.

1.2 Forståelsen av målene om like muligheter og sosial utjevning

Folkehøgskolerådet mener hovedtilnærmingen bør være **formelt like muligheter** til utdanning gjennom Lånekassen og universelle ordninger. Lånekassens primære oppgave må være å stille midler til rådighet slik at alle kan velge utdanning, ikke å være et virkemiddel for å oppnå andre utdanningspolitiske mål.

Stipend må ikke behovsprøves mot foresattes inntekt, fordi familiers økonomiske situasjon og hvordan den enkelte ungdom nyter godt av den, kan variere mye. For alle myndige (18 år og eldre) bør foresattes inntekt eller husholdningens inntekt, ikke være et tema.

For elever under 21 år i videregående opplæring mener Folkehøgskolerådet at utvalget bør diskutere nærmere om det skal tas særlige hensyn til elever som må flytte på hybel for å kunne gå på videregående skole.

Svar på utvalgets konkrete spørsmål:

- *Bør flere stipend enn i dag behovsprøves mot foreldrenes inntekt?* (Unge under 21 år) Nei. For det første bør det hete «foresatte» og ikke «foreldre». For det andre er det krevende å behovsprøve mot foresattes inntekt, fordi familiers

² <https://ffd.dk/raadgivning/statistik-og-analyse/effekten-af-et-hoejskoleophold-paa-uddannelse>

³ <https://www.norceresearch.no/prosjekter/engage>

livssituasjon kan være svært ulik. Selv i en økonomisk bedre stilt familie er det ikke sikkert ungdommen nyter godt av det.

- *Fordeler og ulemper ved et samlet behovsprøvd stipend til erstatning for utstyrsstipend, borteboer- og reisestipend og inntektsavhengig stipend?* Vi overlater dette til andre som står nærmere problemstillingen, men oppfordrer utvalget til å vurdere om det burde gis stipend til de som velger folkehøgskole som alternativ læringsarena når en ikke lykkes i videregående skole. Dette kan også gjelde for enkelte elever som sliter på ungdomsskolen. I dag er det to folkehøgskoler imot 16-åringer.
- *Fordeler og ulemper ved et stipend til utstyr versus at fylkeskommunen får ansvar for å gi elevene nødvendig utstyr?* Vi overlater også dette til andre som står nærmere problemstillingen, men understreker at elever ved privateide skoler må inkluderes i vurderingen.
- *Fordeler og ulemper ved inntektsavhengig stipend til elever fra lavinntektsfamilier, sammenlignet med at foreldrene gjennom Nav-ytelser settes i stand til å dekke barnas levekostnader og utdanning?* Stipendet bør følge eleven, ikke de foresatte eller familien.

1.3 Like muligheter for andre enn personer under 21 år i grunnopplæringen

Utvalget peker på at de økonomiske barrierene for å ta utdanning blant annet kan være utgifter til livsopphold (inkludert bolig), utgifter til skolepenger, utstyr, bekledning og reiser, samt begrenset mulighet til å arbeide ved siden av utdanning på grunn av nedsatt funksjonsevne (eller andre forhold).

Om skolepenger og utstyr i folkehøgskolen

Skolepengene i folkehøgskolen dekker kost, losji og i noen grad studieturer og utstyr, omfanget varierer mellom de ulike linjene. Hest er blant det dyreste, og f.eks ekstremsport der sikkerhet er en viktig faktor.

Staten dekker selve undervisningen gjennom en rammefinansiert tilskuddsmodell som består av basistilskudd, elevtilskudd og tilskudd til rentebetaling. Den enkelte skole bestemmer skolepengene for hvert kurs/hver linje høsten året før skolestart. Det vil si at skolepengene for skoleåret 2026/2027 ble fastsatt senest tidlig høst 2025.

Før skolene fastsetter prisene, gjennomfører Folkehøgskolerådet en årlig oppholdspengeundersøkelse blant alle folkehøgskolene. Her kartlegges fellesutgifter (databruk, vask, ekskursjoner, bøker, internett, informasjon mm.). Tallene analyseres og sammenholdes med forventet prisutvikling, og skolene får deretter en anbefaling fra Folkehøgskolerådet (og rådets økonomiutvalg) om forslag til endring i satsene for kommende skoleår. Uavhengig av Folkehøgskolerådets anbefaling står skolene fritt til å fastsette sin sats for oppholdspenger. Men, tidspunktet for fastsettelsen innebærer at oppholdspengene er faste for hele det skoleåret eleven søker, uavhengig av om strøm-, mat- eller andre priser endrer seg gjennom året.

Hva som dekkes av utstyr gjennom oppholdspengene, varierer mellom skolene. Noen, særlig de med mye friluftsjaktivitet, er godt utstyrt, andre mindre. Linjer innen friluftsliv, idrett og sport, som det er flest av, krever uansett noe eget utstyr. Folkehøgskolerådet mener et eget utstyrsstipend kunne vært et nyttig element i støtteordningen for folkehøgskoleelever.

Om tilleggslån og stipendandel

Utvalget peker på at folkehøgskolene har en *klar overvekt av elever med foreldre med høyere utdanning, og at et ev. tilleggslån kan bidra til å «nulle ut» kostnader og legge til rette for likere deltakelse. Samtidig vil det medføre økt gjeldsbelastning for gruppen som tar opp tilleggslånet, noe som muligens kan motvirke likere deltakelse.*

Folkehøgskolerådet mener et tilleggslån vil kunne være nyttig, men understreker at det viktigste er at stipendandelen ikke reduseres.

Om fraværsgrense og omgjøring av lån til stipend

For å få omgjort lån til stipend som folkehøgskoleelev kan man ikke ha mer enn 10 prosent fravær. Det betyr i praksis at elever med lavere sosioøkonomisk bakgrunn, som ifølge utvalgets egne resonnementer har lavere sannsynlighet for høy fremtidig lønn, med denne ordningen «belønnes» med MER lån dersom de sliter med å overholde fraværsgrensen. Dette er veldig uheldig og står i sterk kontrast til mange studier ved høyskole og universitet, der det ikke kreves obligatorisk oppmøte, til tross for om lag samme antall studiedager (190).

10 måneders studiestøtte

Folkehøgskoleelever får kun 10 måneders studiestøtte, som per nå utgjør 154 880 kroner for et helt år. Studenter ved universitet, høyskole eller fagskole (uten skolepenger) får 170 368 kroner. At folkehøgskoleelever dermed allerede har lavere studiestøtte enn andre, er ikke omtalt i notatene vi hittil har mottatt. Folkehøgskolerådet mener det er vesentlig at utvalget presiserer denne ulikheten.

Svar på utvalgets konkrete spørsmål:

- *Et nasjonalt/regionalt husleieelement i basislånet?* Ja, dette kan være en god idé som et element i basislånet.
- *Tilleggslån for å dekke særlige kostnader til utstyr mv.?* Ja, det kan være en løsning, men et eget utstyrsstipend ville være bedre.
- *Tilleggsstipend for studenter fra familier med lav inntekt som supplement til livsopphold?* Nei. For myndige studenter bør verken familiens, de foresattes eller husholdningens inntekt legges til grunn. Dersom det skal finnes et behovsprøvd stipend, bør det vurderes ut fra den enkelte søker egen familie/situasjon, ikke foresattes.
- *Erstatte konverteringsordningen med en fast stipendandel?* Ja. Hvis ikke må det innføres mer obligatorisk oppmøte også ved universiteter og høyskoler.
- *Økt stipendandel for studenter fra familier med lav inntekt?* Dersom dette gjelder elever med egen familie, kan det være aktuelt å søke om behovsprøvd stipend

som nevnt over. Det bør ikke gis økt stipendandel ut fra myndige personers foresatte eller husholdning.

- *Tilleggsstipend som insentiv for deltakelse, og avkortning av stipend for studenter med foreldre med særlig høy inntekt og formue?* Samme prinsipp gjelder her, en myndig person skal ikke vurderes opp mot foresattes økonomi.

1.4 Tilbakebetaling

Folkehøgskolerådet mener rentefrihet under utdanning må videreføres.

Svar på utvalgets konkrete spørsmål:

- *Er det behov for å vurdere hovedinnretningene i tilbakebetalingsfasen — rentefritak under utdanning, rentesetting, oppstart og nedbetalingslengde?* Det er viktig at rentefritaket under utdanning videreføres, og at renten fastsettes som i dag. Når det gjelder innretningen på nedbetalingslengden er Folkehøgskolerådet usikre og mener utvalget bør drøfte dette videre.
- *Bør tilbakebetalingsfasen i større grad enn i dag lette gjeldsbyrden for svake grupper?* Ja, det bør forsøkes, men vi har ikke et konkret forslag til hvordan. Som nevnt over blir en folkehøgskoleelev i praksis økonomisk «straffet» dersom fraværsgrensen ikke overholdes. Fraværsgrense i videregående skole og folkehøgskole kan ikke sammenlignes nettopp på grunn av at fraværsgrensen i videregående skole ikke gir en umiddelbar økonomisk konsekvens som i folkehøgskolen. Unge fra et svakere økonomisk utgangspunkt rammes hardere enn unge fra mer bemidlede husholdninger, fordi sannsynligheten er større for at de selv må bære den økonomiske risikoen. Dette er verken et insentiv for å rekruttere flere fra lavere sosioøkonomiske grupper til folkehøgskolene, eller en motivasjonsfaktor for økt mangfold blant unge med flerkulturell bakgrunn.
- *Er det behov for, og er en inntektsavhengig tilbakebetalingsmodell egnet i den norske utdanningsstøtten?* Nei.

2. Notat: Livslang læring, kortere utdanninger og deltid

Folkehøgskolerådet har ingen merknader til dette notatet i denne innspillsrunden.

3. Notat: Innsparingstiltak

Svar på utvalgets konkrete spørsmål:

- *Redusere rentestøtte/rentefritak under utdanning?* Folkehøgskolerådet vil advare mot dette. Det vil ramme de som tar lengre utdanning, eller som bruker lengre tid på å finne riktig utdanningsvei.

- *Redusere de generelle stipendene i videregående opplæring for unge?* Ja, det bør heller vurderes om stipendene kan gjøres mer målrettet mot faktisk behov. Utvalget bør også omtale elever som må flytte på hybel på grunn av lang skolevei og ikke kun fokusere på elever fra lavinntektsfamilier.
- *Redusere utdanningsstipendet i høyere utdanning, yrkesfaglig høyere utdanning mv.?* Folkehøgskolerådet har ingen merknad til dette punktet.

4. Andre innspill fra Folkehøgskolerådet

Ønske om grafisk fremstilling av tallmateriale

Folkehøgskolerådet ber om en grafisk fremstilling av hvordan de 9 210 millioner kronene som brukes til utdanningsstipend fordeler seg mellom grunnopplæring, høyere utdanning (universitet og høyskoler), høyere yrkesfaglig utdanning, folkehøgskoler og skoler godkjent etter kapittel 6 A i privatskoleloven (bibelskoler mv.), samt en tilsvarende fremstilling av antall elever/studenter i hver gruppe.

Utvalget bør i tillegg synliggjøre hvordan gjeldsandelen fordeler seg mellom de samme gruppene, og hvor stor andel hver gruppe utgjør av Lånekassens samlede utlån, antall studerende, fordelt på lån og stipend.

Folkehøgskolerådet har ikke selv oversikt over hvor mange folkehøgskoleelever som ikke får omgjort lån til stipend (og dermed får økt låneandel), og ber om at utvalget ser på muligheten for om det lar seg gjøre å framskaffe en slik.